

Undervisningsforløb - historisk værksted
Cathrinesminde Teglværk
Børn ved teglværkerne omkring 1900 - hjem, arbejde, fritid

Arbejdsstyrken ved Cathrinesminde Teglværk 1914.

Oversigt over undervisningsforløbet

Bestilling

Bestilling af undervisningsforløbet sker ved henvendelse til museumsformidler Arne Reggelsen

tlf. 65 37 07 73, e-post: arre@msj.dk eller pr. formular der findes på museets hjemmeside www.msj.dk

Klassetrin

Mellemtrinnet (4. - 7. klasse)

Antal

Forløbet er tilrettelagt ud fra en klassestørrelse på 26 elever. Større klasser kræver tilrettninger. Kontakt venligst museumsformidleren. Eleverne skal deles i en pige- og en drengegruppe. Lærerne indgår i forløbet som voksenressource.

Varighed

4 timer med pause undervejs

Periode

Forløbet afvikles så vidt det er praktisk muligt i perioden fra 1. marts og frem til efterårsferien (uge 42). Da formidleren også er ansvarlig for undervisningen i andre afdelinger et det en god ide, at bestille forløbet i god tid

Pris

1.800 kr. inkl. mad.

Hvor

Forløbet afvikles på Museum Sønderjylland - Cathrinesminde Teglværk, Iller Strandvej 7, 6310 Broager.

Indhold

Undervisningsforløbet omfatter perioden ca. 1850-1930. Med udgangspunkt i børnenes livsvilkår giver forløbet et markant indblik i en arbejderfamilies situation lige før, under og efter industrialiseringen. Emnet omfatter temaer som familiens dagligdag, boligforhold, kost og ernæring, familiemedlemmernes daglige arbejde, og der søges svar på spørgsmål som hvad lavede de i fritiden? hvilke transportmidler var der? og hvordan fik de pengene til at slå til?

Forløbet er baseret på at give elever og lærere en oplevelse af hverdagen, som den formede sig for en arbejderfamilie på et teglværk i begyndelsen af det 20. århundrede. De får et indtryk af det hårde fysiske arbejde på et teglværk i en fase af industrialiseringen såvel som de daglige opgaver i hjemmet.

Der er samtidig et ønske om, at deltagerne gennem de forskellige arbejdsopgaver og samtalen kan øge deres forståelse af livsvilkår og arbejdsforhold i vores nære fortid.

Sammenhæng og opfyldelse Forenklede Fælles Mål

Forløbet skal inden for kompetenceområderne Kronologi og sammenhæng, Kildearbejde og Historiebrug være med til at give eleverne:

- Mulighed for at sammenligne væsentlige træk ved historiens inddeling i perioder, her den sene industrialisering og dermed industrisamfundet.
- Mulighed for at udvikle evnen til at kunne formulere enkle historiske problemstillinger, herunder at kunne stille spørgsmål til disse og overveje brugen af museet som en historisk kilde.
- Mulighed for i stor skala at arbejde med historiske scenarier og herigennem at opnå viden og indsigt som ellers kunne være et abstrakt fænomen for eleverne.

Afvikling

Undervisningsforløbet kan deles op i tre dele.

1. Indledning på klassen. Her kan f.eks. følgende emner berøres:

- Den tidlige industrialisering.
- Industrierarbejde i byen og på landet, (tobaks- og tændstikfremstilling (byen), teglværksarbejdet (landet).
- Arbejdet i hjemmet f.eks. i køkkenet.
- Skolegangen.

- Penge, løn og varekøb.
- At eje noget – brugsgenstande og legetøj.
- Transport.

Forslag til opgaver omkring dengang og nu

- Maskiner på Cathrinesminde Teglværk før og efter industrialiseringen.
- Børns dagligdag – pligter og fornøjelser. Udarbejdelse af ugeskema.
- Madvaner. Lave madplan for en uge.
- Konservering og opbevaring. Syltning, saltning og henkogning.
- Priser, varekøb og løn
- Fritidsaktiviteter, lege og legetøj.

2. Besøg på Cathrinesminde Teglværk.

Indledning (60 min)

Efter at eleverne er budt velkommen deles de i to hovedgrupper - piger og drenge.

- Kort afklaring af elevernes forhåndsviden omkring teglværksarbejde.
- Omklædning. Forklæder og tørklæder til pigerne, veste og hatte til drengene.
- Omvisning på teglværket hvor vi følger arbejdsprocessen fra ler til tegl.

Arbejdsaktiviteter (60 min)

Pigerne fordeles på følgende arbejdsopgaver med rotation efter ca. 30 minutter:

- Arbejde i køkkenet (6 pers.). Der skal hentes vand, forberede- og lave middagsmaden, smøre fedtemadder der serveres i pausen. Andet forefaldende arbejde kan forekomme (sylte rødbeder, plukke bær, lave saft).
- Tøjtvaske (2 pers.).
- Havearbejde (3 pers.). Køkkenhaven skal passes: Så, luge, gødskning med søgræs, høste og oprydning. Aktiviteten vil være afhængig af årstiden.
- Bibeskæftigelse (2-4 pers.). Samling af kul på udskibningsmolen.

Drengene fordeles på følgende arbejdsopgaver med rotation efter ca. 30. minutter:

- Teglværksarbejde (3-4 pers.). Skiller sten der har stået til tørre.
- Brændekløvning (5 pers.) Der skal kløves brænde til køkkenet. Brændet skal stables.
- Bibeskæftigelse (2-4 pers.) Arbejder på teglværket med sideproduktion: Lave synk til fiskegarn.

Pause (15 min)

I pausen serverer køkkenpigerne fedtemad med saftevand

Arbejdsaktiviteter (60 min)

Arbejdet fortsætter. Der foretages rotation efter ca. 30. minutter.

Middagsmad (30 min)

- Spisning.

Afrunding (15 min)

Fælles snak om dagens forløb og de udførte arbejdsopgaver.

Evt. tid til forskellige lege (patøk, to mand frem for en enke, sild i en tønde, kis-pus eller lign).

3. Efterbearbejdning på klassen

Museumsbesøget efterbehandles i klassen og emnet afrundes f.eks. ved hjælp af aktiviteter som:

- Vidensstafet
- Skrive en historie med pen og blæk om besøget på Cathrinesminde. Kan eventuelt efterfølgende sendes til museet.
- Evaluering

Praktiske oplysninger

Tørreladen

I dette forløb laves der ikke mursten. Vi vil koncentrere os om arbejdet med de sten der har stået og tørret. Efter en uge eller to vil de være tørre nok til den videre forarbejdning. Stenene skal tages af brædderne, kvaliteten skal tjekkes og de gode sten sættes i "vant", hvor de opbevares inden brændingen i ovnen. Brædderne skræbes rene, så de kan bruges ved strygebordet igen.

Kløve brænde

Til opvarmning af komfuret i køkkenet og vandet i gruekedlen skal der bruges brænde. I et hjørne af den ene tørrelade ligger brændestakken. Det var et arbejde børn fint kunne udføre. Tykke grene skal flækkes og saves. De tynde skal hugges med en økse i passende længde, således at de passer ind i komfuret og gruekedlen. Ud over at fyre op og holde ilden ved lige, skal der laves nyt brænde, så brændekasserne kan fyldes op med brænde midt på dagen. Træ fra hegn og hæk var en vigtig del af teglværksarbejdernes energiforsyning.

Bibeskæftigelse

For mange familier var det vigtigt hele tiden at finde arbejdsopgaver der kunne være med til at øge familiens indkomst. Der var forskellige former for bibeskæftigelse som familierne ofte benyttede. Mændene kunne drive fiskeri ved siden af teglværksarbejdet, kvinderne kunne være vaskekoner eller hjælpe til med at reparere tøj. Mange børn fik lov at fremstille lerlodder (synk) der kunne bruges til at sætte på det nederste af fiskegarn.

Madlavning og rengøring

I køkkenet af den rekonstruerede arbejderbolig (ca. 1940) arbejdes der med at tilberede dagens måltid. I køkkenet er der et gammelt smedjærnskomfur som der skal fyres op i. Der kan komme røg i køkkenet! Ellers findes her gamle knive, tunge jerngryder, høkkasse og gammelt husgeråd. Der er vand i hanen, men en del vand pumpes op og bæres ind i spande. Til pausen skal der smøres fedtemadder og blandes saftvand. Andet forefaldende arbejde kan forekomme.

Storvask

I det historiske værksted bruges der kedeldragter som skal vaskes. De skal først sættes i blød i store zinkbaljer udenfor mens vandet varmes op i den store gruekedel i vaskerummet. Tøjet lægges i zinkbaljer med varmt vand og brun sæbe. De snavsede områder gnubbes på et vaskebræt, inden de sidste skyllinger får sæben ud. Til slut vrides

vandet ud af kedeltragterne, hænges til tørre i tørreladen. Storvask var kvindearbejde før i tiden. Det tog lang tid og kunne være lige så hårdt som mænds arbejde i lergraven. Til gengæld havde man kun storvask hver anden uge eller med endnu længere mellemrum. Man skiftede ikke tøj så ofte som i dag.

Sæbevandet og det første skyllevand fra vasken må ikke komme i branddammen. Det skal i afløbet indenfor ved gruekedlen. Ellers forurener det branddammen.

Havearbejde

Efterhånden som boligvilkårene i sidste halvdel af 1800-tallet blev forbedret for teglværksarbejderne gav det mulighed for at oprette nyttehaver. De blev en effektiv måde for en familie til at kunne supplere indtægten på. I nyttehaven fandtes i begyndelsen ikke nogen græsplæne og kun få blomster. Fra begyndelsen af 1900-tallet kom græsplænen og blomsterbed til. I haven blev der hovedsageligt dyrket forskellige former for grøntsager, bær og urter. Her skal sås, luges, gødskes, høstes og holdes pæn orden. Aktiviteten vil være afhængig af årstiden.

Bibeskæftigelse

Alt der kunne supplere familiens indtægt var godt. Pigerne blev ofte sendt ud på udskidsningsmolen for at samle det kul op som var blevet tabt under losningen.

Litteratur og forslag til læringsmateriale

Cathrinesminde Teglværk 1732-1993. En fortælling om teglværksegnen. Film udgivet af Københavns Universitet 2009.

John Rendboe: De var der bare – om børnearbejde ved teglværker. Årsskrift for Cathrinesminde Teglværk og Cathrinesmindes Venner 2004.

Mette Jørgensen, Bo Nymann: Fra ler til mursten. Klematis 2002.

Inge Adriansen og Kim Jacobus Paulsen: Teglværker ved Iller Strand. Årsskrift for Cathrinesminde Teglværk og Cathrinesmindes Venner 1999.

Arne Duus: Rendbjerg Teglværk 1783-1928 - fabriksdrift af første rang her i landet. Årsskrift for Cathrinesminde Teglværk og Cathrinesmindes Venner 1996.

Christian Frederiksen: Historisk Værksted på Cathrinesminde. Årsskrift for Cathrinesminde Teglværk og Cathrinesmindes Venner 1995.

Kaj Boldt: Ler - et naturprodukt. Skarv/Høst 1992.

Karsten Biering: Fire fortællinger om barndom og opvækst i teglværksmiljøet ved Flensborg Fjord. Kasettebånd. Infoko 1990.

Harald Duggen: Ziegeleien entlang der Flensburger Förde - Teglværker langs med Flensborg Fjord. Eget forlag 1989.

Inge Adriansen, Karsten Biering, Steen Ove Christensen: Teglværker ved Flensborg Fjord – 100 år i billeder. Drama 1984.

Karsten Biering: Tegl og teglværk - tre videoprogrammer om teglproduktion og teglværkshistorie. Amtscentralen 1983.

Jette Bøndergaard: Arbejde. Aschehougs Orienteringshæfter. 1983.

Erik Kjersgaard (red.): Vore bedsteforældres tid. Nationalmuseet, 1974

Interview med ældre mennesker i Egernsund og Broager.

Emnekasser om Tegl kan lånes på Museum Sønderjylland - Sønderborg Slot.

Hjemmesider

www.industrimuseet.dk.

www.danskhistorie.dk

Baggrundsmateriale

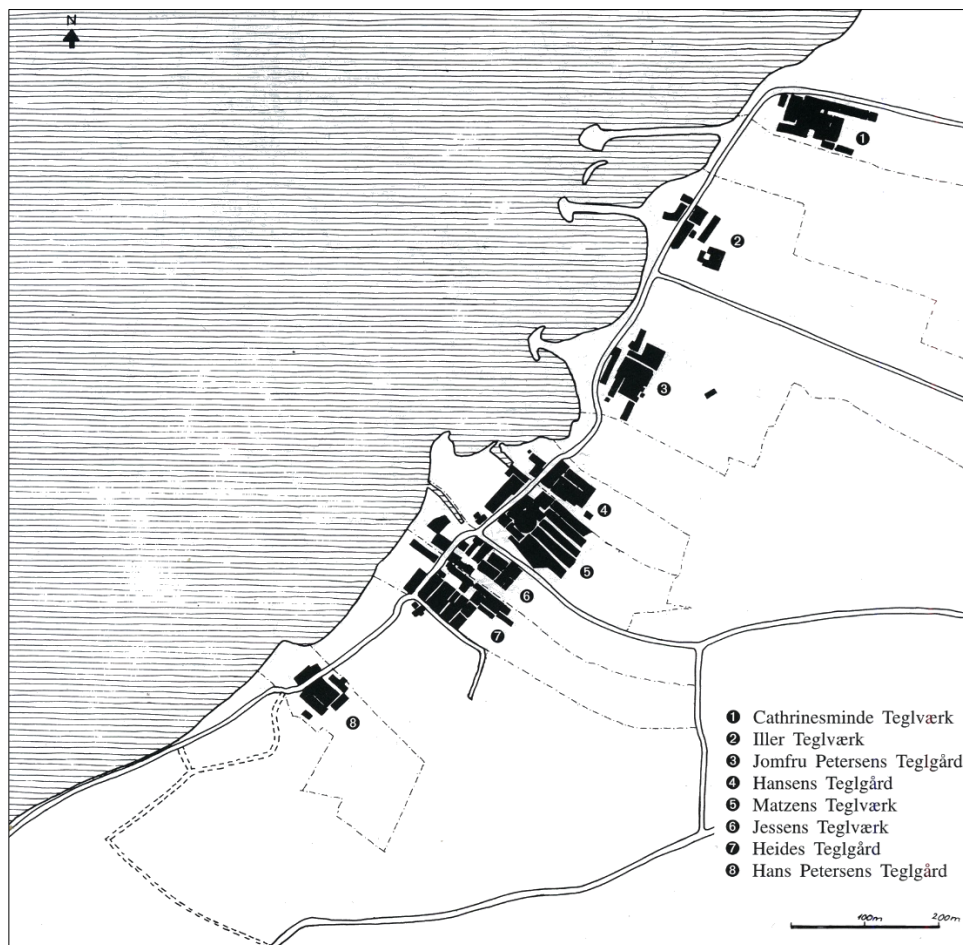
Cathrinesminde Teglværk 1900.

Indledning

Da isen efter den sidste istid for ca. 15.000 år siden trak sig tilbage dannedes der et kraftigt morænelandskab i det område der i dag kendes som Sundeved og Broagerland. Østersøen var dengang helt dækket af isen. I det der i dag er Flensborg Fjord fandtes en række gletschere der var under afsmeltning. Da Nybøl Nor, der var dækket af mægtig dødisklump, og den nordlige del af fjorden lå lavere end de tilstødende områder, var det hertil at smeltevandet løb. Smeltevandet skabte derved en række issøer bl.a. ved Iller, hvor Cathrinesminde Teglværk ligger i dag, men de fandtes også hvor i dag Egersund, Nybøl og Gråsten ligger.

Vandet medførte sten, grus og ler, men stenene aflejredes før de nåede frem til de mange issøer. I dem aflejredes derfor kun ler og sand i fine lag. Ved at undersøge disse lerlag kan man se, at det har taget omkring 50 år at danne lerlagene.

Da leret er så godt som stenfrit har det siden 1700-årene skabt grundlag for en egentlig teglproduktion, der i løbet af 1800 årene voksede til en betydelig industri. I området, der dækker ca. 12 km² lå der omkring 1800 ca. 20 værker, og i 1880'erne omkring 40. I dag er der 7 teglværker i det samme område. Ved Iller Strand lå der omkring 1900 otte teglværker som perler på en snor.

Teglværker ved Iller Strand 1890-1900.

Cathrinesminde Teglværk

Værket blev grundlagt i 1732 som en teglgård, dvs. et teglværk drevet i tilknytning til en gård. Det var to gårdejere fra landsbyen Mølmark, der lå lige i nærheden, der ejede værket. I de første 100 år var teglværket ejet af forskellige ejere. I 1837 købte gårdejer Mathias Hollensen, også fra Mølmark, teglværket. Hans søn, Andreas Hollensen, overtog virksomheden i 1880 og kaldte herefter værket for Cathrinesminde til minde om sin mor. I 1968 blev den sidste teglbrænding foretaget på Cathrinesminde og frem til 1986 bredte er tydeligt forfald sig. Dette år oprettedes Den Selvejende Institution Cathrinesminde, der overtog de forfaldne bygninger. Gennem et stort og længerevarende beskæftigelsesprojekt gennemførtes en betydelig restaurering af bygningerne. I 1993 oprettedes Cathrinesminde Teglværksmuseum og et dertil knyttet historisk værksted. Museet er i dag en del af Museum Sønderjylland.

Cathrinesminde Teglværk 1987 - inden restaurering.

De mange teglværker der har været på Sundeved og Broagerland har tidligere givet beskæftigelse til mange mennesker. Ofte så man at det var hele familier der deltog i arbejdet, mænd, kvinder og børn. Familierne kunne enten bo direkte på teglværket eller lige i nærheden.

Teglværksarbejde var sæsonarbejde. Sæsonen strakte sig normalt fra marts til november. Livet på landet var på mange måder anderledes end livet i byen. Men for en teglværksarbejder var der ikke den store forskel på om man arbejdede i byen eller på et teglværk.

Boligen

Når man var teglværksarbejder i slutningen af 1800-tallet, så skulle man i arbejdsæsonen bo på det teglværk, hvor man fik arbejde. Boede man f.eks. i landsbyen Iller, der kun ligger 2 km fra Cathrinesminde Teglværk, så skulle man være på teglværket fra mandag morgen til søndag morgen. Man måtte ikke gå hjem om aftenen, når arbejdet var slut. Konen og børnene skulle også bo på værket og hjælpe til. På den måde kunne man arbejde fra det blev lyst til det blev mørkt. Det var en fordel for ejeren af teglværket, men en ulempe for arbejderen, for så skulle man lave mad, spise og sove på Teglværket.

Sommerboligen, som man kaldte den, lå mellem tørreladerne eller var bygget i nærheden af ovnen. Boligen bestod som regel kun af et rum uden vinduer. Her havde man senge, bord og stole på det bare lergulv. Der var røg og støv fra ovnen og det fælles ildsted. Her kunne være meget varmt i sommermånederne og sidst på året ret koldt. Vandpumpen, ildstedet og lokum skulle man dele med andre familier.

Der kunne også være ansat sæsonarbejdere fra Sverige, Preussen eller Ærø på teglværket, var det tilfældet skulle man også dele sin bolig med dem.

Omkring 1900 begyndte myndighederne at blive opmærksom på de dårlige arbejdsforhold. I 1884 kom der en lov, der fortalte hvor mange kvadratmeter plads og hvor mange kubikmeter luft der skulle være i et rum pr. arbejder. Teglværksejerne var ikke tilfredse med den nye lov. De mente, forholdene var gode nok. Kvinder og børn havde det godt, fordi kvinderne let kunne se efter deres børn, mens de arbejdede. Men reglerne gjorde, at der blev bygget nye boliger som man kaldte "papkaserne". Det var fordi man til at begynde lagde tagpap på taget og ikke tegl. Senere fik de rigtig tegltag og lignede små rækkehuse.

Husene bestod af små lejligheder. Typisk med 2 rum, et spiserum og et soverum. Der var skorstene til komfurerne og vinduer, der altid vendte mod havet. Luft og lys forholdene blev altså meget bedre.

Papkasernen blev i starten brugt mest af sæsonarbejderne, men ved mange teglværker flyttede efterhånden også de fastboende arbejdere ind. Så kunne de betale leje til ejeren hele året.

Sådan var det ikke på Cathrinesminde Teglværk, hvor man både havde en papkaserne til sæsonarbejderne og en arbejderbolig med 4 små lejligheder til de fastboende. Hver lejlighed havde 3 rum: køkken, soverum og stue, hvilket var ret godt. I 1920 blev huset bygget om til 3 lejligheder med hver 4 rum. Det fjerde rum blev enten brugt til aftægt for bedsteforældre eller som en fin stue. Senere blev et rum brugt til et kontor.

Arbejderboligen ved Cathrinesminde ca. 2007.

Børnene arbejdede med

Manden lavede næsten altid det samme arbejde hver dag på teglværket. Kun sjældent byttede man opgaver, fordi lønnen var udregnet efter arbejdsopgaven. Man havde en akkord. Kvinderne skulle hjælpe til så meget som muligt. Børnene skulle i skole om dagen og kom først hjem over middag. Det betød, at de børn der ikke var i skole enten måtte ligge alene i lejligheden eller måtte med mor på arbejde. Hvis børnene var store nok til at kunne sidde, kom de med på arbejdet. De blev placeret i en bunke sand ved siden af deres mors arbejdsplads.

Skolebørnenes liv

Når skolebørnene kom hjem fra skole, skulle drengene hjælpe mændene, hvor de kunne. De kunne rejse og skille sten, slå skærver eller kløve brænde. Pigerne hjalp til med børnepasning, hente vand og brænde og hjælpe til med at lave aftensmaden. Der kunne også være andre pligter og der skulle måske også laves lektier.

Der var ikke meget fritid for børn dengang. Men om søndagen kunne det ske, at de samlede for at lege. Der var mange steder på teglværket, hvor børnene sagtens kunne lege, uden det var et problem. På en måde kan man sige at børnene bare var der. De måtte ikke gå i vejen på arbejdspladsen men gerne give en hånd med, hvor de kunne, når nogen ønskede det.

Fabriksloven i 1903

I Danmark vedtog man først i 1903 Fabriksloven. Den var med til at beskytte de mange børn der overalt i landet havde arbejde på en fabrik. I Sønderjylland, der dengang var en del af Tyskland, var der allerede kommet en fabrikslov i 1867 og den beskyttede bl.a. også børnene på teglværkerne. I loven stod der, at ingen børn under 12 år måtte arbejde på fabrik regelmæssigt. 12-13-årige måtte højst arbejde 6 timer og 14-15-årige højst 10 timer om dagen. De 12-13-årige skulle mindst have 3 timers daglig skolegang. Børn måtte ikke starte på arbejde før kl. 5.30 og efter kl. 20.30. De måtte heller ikke arbejde på søn- og helligdage. Der var krav om en halv times pause til for- og eftermiddag og en hel time til middag.

De 14-15-årige skulle have en arbejdsbog, der fortalte hvor meget de arbejdede. Man kunne få bøder for at lade børn arbejde for meget.

I denne lille tabel kan du se hvor mange børn, som arbejdede på teglværkerne i Danmark

Årstal	Antal børn
1872	176
1897	150
1906	17
1914	6

Der arbejdede altså færre og færre børn på teglværkerne i kongeriget Danmark, det samme sket også i Sønderjylland bare lidt tidligere.

Læreren skulle blande sig

Når børnene både skulle gå i skole og arbejde mange timer på teglværket hver dag, skete det skete jo, at de var trætte i skolen. Mange gange faldt de i søvn af træthed. Nogen gange så læreren se gennem fingrene med det, men han kunne også vælge at kontakte forældrene og få dem til at lade børnene arbejde mindre. Var der tegn på mishandling eller blev børnenes rygge ødelagt af for hårdt arbejde, så kunne læreren også klage til teglværksejeren.

Man kunne bede sine børn fri på enkelte arbejdsdage, men holdt man sine børn hjemme for tit, så kunne læreren klage til politimesteren. Gentog klagen sig, så kunne forældrene få en bøde.

Hvor alvorligt læreren tog reglerne ved vi ikke, men han skulle jo også tolke ordene i fabriksloven. Hvad dækker ordet *regelmæssigt* - hvor tit er det? Hvis læreren var tilfreds med børnenes fremmøde i skolen i løbet af ugen var der som regel ingen problemer. Det har nok ikke altid været lige let for læreren.

Nye regler hjælper læreren

Fabriksloven fra 1867 blev ændret i 1878. Nu måtte ingen børn under 12 år arbejde på fabrik. Der skulle også ansættes en fabriksinspektør. Han skulle rejse rundt og undersøge arbejdsforholdene på fabrikkerne. I 1891 blev fabriksarbejdet for alle børn forbudt. Man blev betragtet som barn indtil man var blevet konfirmeret. Først derefter kunne man få arbejde på en fabrik eller et teglværk. De fleste børn blev konfirmeret når de var omkring 13-14 år gamle. Drengene gik som regel i skole ét år mere end pigerne.

Arbejdsstyrken på Cathrinesminde 1890.

Børns dagligdag - pligter og fornøjelser

Herunder kan du se hvordan en uge i slutningen af maj måned gik for Jørgen på 12 år og Anne-Marie på 10 år omkring 1900. Deres far og mor arbejdede på Cathrinesminde Teglværk, hvor de boede i arbejderboligen.

Tidspunkt	Mandag - tirsdag - onsdag - torsdag - fredag - lørdag			Søndag
	Far	Mor	Anne-Marie og Jørgen	
Morgen	Står tidligt op, vasker sig og sejler ud for at se til ruserne. Når han kommer tilbage spiser alle morgenmad. Går på arbejde kl. lidt over 7.	Står også tidligt op, vasker sig og vækker børnene. Laver morgenmad - byggrød. Spiser morgenmad og begynder at tilberede middagsmaden, kartoflerne stilles i hækassen. Går på arbejde omkring kl. halv 8 og tager de to små med sig.	Vækkes af mor før kl. er 6. De vasker sig ved vandfadet og klarer wc besøg på fællestoiletet. De små søskende, Peter på 4 år og Marie på 2 år, vækkes og hjælpes med at få tøj på. Jørgen henter vand ved pumpen og mere brænde ved brændestakken. Anne-Marie hjælper med morgenmaden. Spiser morgenmad, de skal skynde sig, fordi når far er færdig med at spise, skal alle stoppe. Nu skal de gå de 2-3 kilometer til landsbyskolen i Iller. De har madpakke med: Rugbrød med fedt og salt og nogle tørrede æbleringe.	Alle står tidligt op, som man plejer. Man vasker sig grundigt og spiser morgenmad - øllebrød eller rugbrød. Man tager pænt tøj på og børnene får besked på ikke at lege i det pæne tøj.
Formiddag	Arbejder på teglværket	Hjælper med arbejdet på teglværket	Skolen starter kl. 8. Hver dag er der opstilling i skolegården. Når man er kommet inden for er der salmesang og morgenbøn. Man undervises i tysk, regning, religion og historie. Eleverne skal høre godt efter, for hvis man ikke kan svare på lærerens spørgsmål kan man få skældud og er man næsvis kan læreren finde på at slå. I skolen er der flest arbejderbørn og husmandsbørn. Teglværksejerens børn går i realskole i Sønderborg. Kl. 13 er skolen slut og børnene går hjem.	Hele familien skal i kirke i Broager kl. 10. Da man skal gå hele vejen går man hjemmefra i god tid.

Tidspunkt	Mandag - tirsdag - onsdag - torsdag - fredag - lørdag			Søndag
	Far	Mor	Anne-Marie og Jørgen	
Middag	Kommer hjem og spiser middagsmaden. Bagefter tager han en middagslur.	Går hjem fra arbejde en halv time før far. Hun har lavet saftsuppe af de sidste æbler. Det er forretten. Bagefter skal de have kartofler og strækfrikadeller. Spiser middagsmad.		Når de er kommet hjem fra kirken skifter børnene til deres dagligtøj. Så spiser de alle middagsmad. Salte sild med kolde kartofler og rugbrød.
Eftermiddag	Går på arbejde igen.	Går på arbejde igen men lader de to små blive hjemme.	Når de kommer hjem fra skole spiser de middagsmad. Når de er færdige hjælper Anne-Marie mor med opvasken og med at rydde op. Bagefter skal hun passe de to små søskende. Hun skal også nå at feje og være med til at forberede aftensmaden. Nogle dage hjælper hun med at vaske tøj eller luge i køkkenhaven. Jørgen går ud på teglværket. Han skal rejse og skille sten i nogle timer. Måske får de tid til at lave lidt lektier.	Mor og far slapper af i den fine stue. Den bruges kun om søndagen, på helligdage og når der fint besøg. Børnene leger ved vandet. Jørgen prøver at fange lidt fisk eller måske rejer.
Aften	Kommer hjem fra arbejde kl. 18. Efter aftensmaden snakker han med de andre mænd i huset	Kommer hjem sammen med far. Begge er godt trætte. Laver aftensmaden færdig. Er man heldig kan der være nye kartofler fra haven. De serveres med stegte løg. Man får også fisk som far har fanget, torsk. Vasker op. Måske skal kartoflerne hyppes	Anne-Marie hjælper med opvasken. Bagefter kan hun nå at lege lidt med de andre børn på teglværket. Jørgen henter brænde til i morgen tidlig og bader måske med de andre drenge ved molen. Har de ikke fået lavet lektier skal de gøre det inden sengetid. Når det bliver mørkt går man i seng.	Til aftensmad får man kartofler med stuvede suramblade. Far har købt noget flæsk som bliver stegt. Det synes børnene er festmad. Mor og far gør sig klar til næste arbejdsdag. Børnene har fået lov til at vente med at lave lektier. Alle går tidligt i seng.

Cathrinesminde teglværk 2007.